

Taisto Sundell

Taisto Sundell syntyi vuonna 1942 Nuutajärvellä lasinpuhaltajasukuun ja meni töihin 13-vuotiaana vormupojaksi tehtaalle. Hän työskenteli aluksi Jaakko Niemen taidelasiverstakossa, jossa oli puhaltajana Olavi Nurminen ja postipoikina Eero Anttila sekä Matti Lehtinen. Taiteilijoina olivat tuolloin Kaj Franck ja Saara Hopea, joille puhallettiin kokeiluja ja uusia malleja. Jaakko Niemeä Taisto kuvaa sanoilla rauhallinen, huolellinen ja periksiantamaton.

Vormupojan työtä kesti 3–4 vuotta, josta ylennyttiin pikkuhiljaa. 1950-luku oli rauhallista aikaa, ilman mitään suuria riitoja. Silloin oli isännöitsijänä Lennart Lund, joka pitkä popliinitakki päällensä tuli aamuisin kello kahdeksan seisoskelemaan ja katselemaan työntekoa. Kaj Franck oli luonteeltaan boheemi ja omasi hyvät unenlahjat, joten Taiston piti usein nuorena poikana käydä herättämässä taiteilija kotoaan töihin. Uno Tefke oli tuolloin ylihyttimestarina ja tuli hyvin toimeen Franckin kanssa. Tehtaalla oli oma autonkuljettaja Frans Könni, joka haki Franckin aina Toijalasta junalta, tämän ollessa käymässä kaupungissa. Saara Hopeaa Taisto kuvailee sanoilla varsinainen lady, joka oli rauhallinen ja ymmärtäväinen, ja jolla oli hyttiin tullessaan aina selvät suunnitelmat.

60-luvulla Taisto yleni mestariksi ja sai oman verstakon. Kuitenkin ennen sitä hän työskenteli myös Toivo Koskelan ja Teuvo Erosen verstailla. Tylsintä työssä oli liian kova ja monotoninen työtahti, kuten esim. Rustica-juomalaseja tehtäessä, joita puhallettiin 300 kpl päivässä. Palkkataso oli alalla hyvä moneen muuhun ammattiin verrattuna, mutta omalle pojalleen Taisto ei kuitenkaan työtä suositellut, koska se oli niin raskasta varsinkin alkuaikoina. Vanhassa hytissä oli kahdeksan uunia, joissa kaksi upokasta kussakin. Myöhemmin tehtaalle tuli vannauuni, joka mahdollisti kolmivuorotyön. Parhaillaan työntekijöitä oli yli 300. Yövuorot eivät soveltuneet kaikille, ja osa nukahtelikin kesken työnteon.

Taiston mielestä parasta aikaa oli, kun tehtiin isoja taide-esineitä tekniikoilla kuten verholasi ja filigraani, jonka teossa sukunsa Sundellit olivat mestareita. Myöhemmin monet Timo Sarpanevan tilaustyöt tehtiin iltavuorossa, jossa usein jäi myös aikaa omille kokeiluille. Haastavinta tekniikkaa Taisto ei osaa nimetä, sillä hänellä oli ollut hyviä opettajia kuten Koskelan Topi.

Taisto osallistui myös moniin lasinpuhalluskilpailuihin, joita järjestettiin Ruotsissa eri tehtaissa. Hän ihaili ruotsalaisia tekijöitä, mutta mainitsee hyviksi myös suomalaiset kollegat, kuten Heikki Punkarin, Repe Salosen ja hyvän ystävänsä Eelis Kankaisen. Kerran kun Taisto puhalsi suuren lieriön, Unto Suominen vieressä ohjeisti: ”Älä noin isoa tee”, koska Unto oli tunnettu ainoana isojen esineiden puhaltajana. Ruotsin reissuilta tarttui mukaan myös muutamia kullannarvoisia vinkkejä työhön, esim. miten filigraanikahva kannattaa tehdä.

Perinteenä on ollut, että taidot siirtyivät isältä pojalle, ja niin oli myös Taiston suvussa, jopa niin että ammattitaitoja ja -salaisuuksia varjeltiin ”hautaan asti”. Yrjö Sundell nimittäin hautasi omat työkalunsa, erityiset laattasakset, maakuoppaan talonsa pihalle, ettei kukaan

pääsisi niihin käsiksi ja näkisi millaiset säädöt niissä oli. Myös filigraanipuikot ja -esineitäkin päätyi hautaan. Yrjö ei paljastanut paikkaa edes omille sukulaisilleen, vaikka heidän sukunsa oli ainoa, joka hallitsi filigraanitekniikan. Tänäpä juttu naurattaa Taistoa, joka tietää, että salaisuus ei maahaudassa pysynyt, vaan nykyään välineet ja tekniikka ovat ihan kaikkien käytössä, niinkun kuuluukin tällä pienellä alalla.

Neuvo minkä hän haluaa kertoa tuleville puhaltajille on, että pitää vain harjotella ja tehdä toistoa, yrittää aina uudelleen ja uudelleen. Huippuhetkeksi urallaan Taisto Sundell nimeää sen, kun hän pääsi toteuttamaan Timo Sarpanevan suunnittelemaan 12-osaista Mäntyniemi-filigraanilasistoa ja myöhemmin vierailemaan Mäntyniemessä paikan päällä. Mieleen ovat jääneet vaatimattoman taiteilijan Timo Sarpanevan sanat: ”Tee niinkuin parhaksi katsot, älä huonoa taiteilijaa kuuntele”.

Vuonna 1995 Taisto oli mukana puhaltamassa, kun amerikkalaistaiteilija Dale Chihuly tuli tiimeineen kylään; siinä oli jäyhällä suomalaisilla ihmettelemistä. Taisto kertoo kuinka hytissä soi rokki, ja tekijöillä oli kova kiire toteuttaa valtavia osia, joista taideteokset koostuivat. Lopulta taiteilija halusi ripotella teoksiaan Nuutajokeen. Tämän hän halusi saada ylhäältä kuvattua, joten paikalle päädyttiin kutsumaan armeijan helikopteri.

Taisto Sundellin ura lasinpuhaltajana kesti kunnioitettavat 49 vuotta ja hän ehti työskennellä kaikkien tehtaan taiteilijoiden kanssa.